

Cuba. Raúl Castro åbner forsigtigt for privat initiativ. Men Cubas nye spirende gruppe af selvstændige behandles som bonsaitræer; de må gerne se ud som rigtige træer, men de bliver holdt kunstigt små.

Socialismen opdateres

AF ØJVIND KYRØ

HAVANA – Der er kommet mange flere dollargrin på gaden. De har kørt siden før revolutionen i 1959, og de er nylakerede. Turisterne gisper af glæde, når de stiger ind i en cabriolet fra Chevrolet anno 1952, men for cubanerne signalerer de gamle biler ynk og besvær. De ville hellere køre i en Hyundai, der virker, end bestandigt reparere på et køretøj, der ikke fås reservedele til, fordi den amerikanske regering siden 1962 har blokeret for handel mellem de to lande.

»Vi marcherer baglæns ind i fremtiden. De har ingen plan,« siger en taxichauffør uden ordmobiliseringsbesvær om landets aldrende regenter, brødrene Castro. Fidel Castro er 87 år, lillebror Raúl er netop fyldt 83.

De viser ingen tegn på vaklen, når det gælder troen på det socialistiske system, selv om den ældste af dem vakler fysisk. Når Fidel Castro holder taler, der bliver sendt på tv, er de scener, der viser, at han ikke kan gå, nådigt klippet fra.

Men i betragtning af, at han har gennemgået flere operationer for en tarmlidelse – hvilken type er fortsat en statshemmelighed – holder den gamle cheffkommandant sig godt, selv om den tryllebindende stemme er blevet tynd, svag og sløret. Men det er stadig Fidel Castro, latinamerikanske statschefer flokkes om, når de kommer til Havana. De vil møde deres ungdoms helt, og de ytrer ikke et ondt ord om hans enevældige styre. Siden Raúl Castro overtog posten som præsident for seks år siden, da hans bror blev alvorligt syg, har han ryddet op i geledderne. Fidel Castro var mere optaget af verdenspolitik end at sørge for, at hans 11 millioner undersåtter fik mad på bordet. Raúl Castro er en praktisk mand, der vil have systemet til at virke.

»Det er nødvendigt at dyrke jorden,« står der formanende på mure og plakater med præsidentens ansigt på, og det er sandt. Omkring 70 procent af den frugtbare landbrugsjord ligger brak, fordi den socialistiske virkelighed ikke virker. Cuba har nogle af verdens laveste lønninger – under 100 kr. om måneden – og de fremmer ikke lyst til at høste sukkeror under den stikkende sol. Ministeriet for Sukker blev lukket for tre år siden, da høsten nåede ned på samme niveau som for 100 år siden. Nu må man importere sukker i dette land, som skylder »det hvide guld« sine smukke bygninger og alle de andre ting, som spanierne og siden amerikanerne lod opføre.

Pengeløst samfund

De unge langskægede mænd, som steg ned fra Sierra Maestra-bjergene og tog magten, drømte om et pengeløst samfund, hvor »det ny menneske« skulle leve i fred og retfærdighed. I det 56. år efter revolutionen bakser man stadig i regeringspaladset med at skaffe penge til at holde kreditorerne fra døren og samfundet i sving, og kun takket være en daglig strøm af olie fra Venezuela, som dækker størstedelen af Cubas energiforbrug, fungerer samfundet.

Men når den dag kommer, hvor oppositionen i Venezuela kommer til magten og fører sit valgløfte ud i livet, nemlig at standse for oliestrømmen, vil Cuba gå i knæ, ligesom dengang i 1990, da al bistand fra Sovjetunionen hørte op, og man pludselig manglede fem milliarder dollars om året.

»Vi aner ikke, hvad der sker,« siger en ambassador fra et EU-land til Weekendavisen.

I betragtning af sin beskedne størrelse har Cuba en kolossal udenrigstjeneste, men ingen af

Cubanske dansere optræder på årets turisme-messe i Havana. For første gang nogensinde har tre private restauranter fået lov at deltage på messen. FOTO: EPA/ALEJANDRO ERNESTO

cheferne i de 107 ambassader i Havana har noget at rapportere »hjemover«, som de siger, for regimet rutter ikke med oplysninger. Man gætter, man spekulerer, man »giver forlydender« videre.

Eksempelvis om den nye vicepræsident. I det styrende politibureau ligger gennemsnitsalderen på over 70 år, men ved sidste partikongres kom et yngre ansigt frem i rampelyset, nemlig Miguel Diaz-Canel, som blev udnævnt til at være nummer to i systemet. Hvis Raúl Castro dør, er det denne mand, der skal overtage styret.

Den ingeniøruddannede Miguel Diaz-Canel er en årsunge på blot 54 år, og han har været en tro partisoldat hele sit liv, men, som ambassadøren bemærker: »Vi ved intet om ham. Men ingen i det diplomatiske korps tror, at han har en Gorbatsjov i maven og vil annullere kommunismen den dag, han får magten.«

En ny bonsai-økonomi

I regeringen under Raúl Castro arbejder man på at »opdatere« socialismen. Ikke reformere den, ikke ændre den, men opdatere den. Derfor har man vedtaget en plan med 291 direktiver, som skal modernisere økonomien. De mest drastiske går ud på, at henvend en million statsansatte skal fyres; de skal i stedet søge beskæftigelse som selvstændige i de småprofessioner, som i 1960'erne blev nationaliseret: Frisører, mekanikere, issælgere, palmetræsbeskærere og mange andre. Man kan nu også søge om at blive landmand og lease et stykke jord af staten.

Men også denne omlægning afstedkommer problemer. For eksempel kan en selvstændig landmand ikke købe en traktor. Traktorer importeres af landbrugsministeriet og uddeles til de statslige kooperativer, der har brug for sådan et køretøj. Engros-handel findes ikke. Og hvor skal sæden, hakkerne, macheterne komme fra?

Myndighederne skal for første gang i over et halvt århundrede til at prissætte spader og andet værktøj, og de har også måttet bøje sig for presset fra de over 150.000 vordende bønder, der har krævet at få lov til at opføre et beboelseshus på de brakmarker, de gerne ville opdyrke. Det var ellers ikke tilladt at opføre »permanente bygninger«

ifølge den første formulering af »land-leasings-loven«, som giver cubanere mulighed for at leje op til 67 hektar jord af staten.

De selvstændige landmænd får lov til at sælge deres varer direkte til turisthoteller og restauranter, hvilket hidtil har været forbeholdt statslige landbrug, ligesom de får adgang til banklån.

Kooperativer har, indtil planen med de 291 punkter blev vedtaget, hørt til ude på landet. Men nu er det også blevet muligt, at flere cubanere går sammen om at drive et bilværksted eller en restaurant. Denne ordning foretrækker staten, fremfor at en selvstændig ansætter andre i sin virksomhed, for derved kommer man til at profitere på andres arbejdskraft, og det har Carlos Marx som bekendt fordømt.

Disse forsigtige ændringer af det statslige produktionsapparat bliver hele tiden justeret, alt efter hvordan den ny befolkningsgruppe på omkring en halv million selvstændige reagerer, men det er tydeligt, at ambitionen i regeringen ikke strækker sig til, at de succesrige får for megen succes.

Hvis en selvstændig virksomhed går *for* godt, bliver den i værste fald lukket, i bedste fald stækket af en anden hidtil ukendt størrelse i Cuba, nemlig skat. Afgifter og skatter skal sikre, at ligheden ikke anfægtes, og at økonomien i den ny »private sektor« bliver som bonsaitræer; de må gerne se ud som rigtige træer, men de bliver holdt kunstigt små.

Mere af det samme

Der går mange vises om den utrolig sejlivede, snart 88-årige Fidel Castro. Én lyder: En fornem gæst overrækker en sjælden skildpadde til Castro. Han ser interesseret på gaven og spørger: »Hvor længe lever sådan en skildpadde?«

»Åh, meget længe – måske 200 år,« svarer gæsten.

Castro rækker skildpadden tilbage: »Jeg er ked af det. Men jeg ønsker ikke at blive glad for den og så være den, der en dag skal se den dø.«

To tredjedele af cubanerne har ikke kendt til nogen anden regent end Fidel Castro, og når de, eller CIA til morgenmødet i Langley, eller diplomater eller journalister diskuterer, hvad der

sker, når den »biologiske løsning« indtræffer, så vil en systemkritiker som den katolske redaktør Dagoberto Valdés gerne mane alle profetier i jorden. Den dag, de to Castro-brødre ikke findes, vil der ikke ske en ny revolution: »Det, der bekymrer cubanerne, er ikke de to personer; det er systemet, som ikke fungerer.«

Valdés tilføjer: »Den økonomiske situation er i det sidste års tid blevet værre, og de meget langsomme og ubetydelige reformer, som Raúl Castro har indført, er indtil videre utilstrækkelige, fordi de har ikke forøget indholdet af de fornødne ting til husholdningen. Raúl Castro har tilmed nu været ved magten i seks år, og en hvilken som helst anden statschef har mindre tid til rådighed.«

Flere andre systemkritikere mener det samme: Når Castro-brødrene er døde, vil systemet fortsætte. De har sikret, at der ikke kommer til at ske en kollaps som i Sovjetunionen ved at sætte militærfolk, ofte helte fra revolutionen, til at styre ministerierne og virksomhederne, og selv om den nye vice-præsident ikke kommer fra militæret, er han af samme skuffe og vil videreføre socialismen.

Som en ung systemkritiker ved navn Anisley Miraz siger om den ny vicepræsident Miguel Diaz-Canel: »Han er mere af det samme, fra samme skole.«

Læge-udlejning

Overalt i landet står smukke bygninger i fornem spansk koloniarkitektur og forfalder. De eneste nye, der bliver opført, er reserveret hjemvendende læger, der har været udlejet til stater som Venezuela, der betaler Cuba omkring en million kr. om året for en læge. I det hele taget er den største indtægtskilde i statsbudgettet udlejning af sundhedspersonale til 66 lande: over otte milliarder dollars. De 50.000 læger og sygeplejersker får kun nødtørftige lomme penge til at leve for under udstationeringen, men tilbydes en ny bolig, når de vender hjem.

De andre cubanere, der skal belønnes, er militærfolk og medarbejdere i indenrigsministeriet – læs: efterretningstjenesten – og deres familier. Når de store byer samt tæt på lufthavnen i Havana er »militær-komplekser« af boliger under opførelse,

malet i caribiske pastelfarver og udstyret med luftafkøling og balkoner. Loyalitet skal præmieres, især i denne tid, hvor styret tager usete og ukendte skridt hen mod en åbning af økonomien.

Oppositionen er minimal, for sikkerhedsstyrker sørger for, at de ikke kommer til orde, og de statslige – og eneste – medier omtaler ikke kritiske røster.

Efter at et halvt hundrede politiske fanger blev sat fri før pavebesøget forrige år og sat på fly til Spanien med deres familier, har resterne af oppositionen ikke genfundet deres styrke. Bortset fra *Damas de Blanco* – Kvinderne i Hvidt – som fortsætter deres march hver søndag.

Ligesom De Gale Mødre fra Plaza de Mayo i den argentinske hovedstad er disse kvinder utrættelige. De Gale Mødre begyndte i 1977 hver torsdag at marchere foran det lyserrøde præsidentpalads i Buenos Aires i en stille protest af oppositionen ikke genfundet deres styrke. Bortset fra *Damas de Blanco* – Kvinderne i Hvidt – som fortsætter deres march hver søndag.

Ligesom De Gale Mødre fra Plaza de Mayo i den argentinske hovedstad er disse kvinder utrættelige. De Gale Mødre begyndte i 1977 hver torsdag at marchere foran det lyserrøde præsidentpalads i Buenos Aires i en stille protest af oppositionen ikke genfundet deres styrke. Bortset fra *Damas de Blanco* – Kvinderne i Hvidt – som fortsætter deres march hver søndag.

Men forleden søndag greb myndighederne ind ved hjælp af partitro kommunister.

Kvinderne gik som altid med en frisk, lyserrød gladiolus i hånden ned ad 5. Avenida, mens folk i bil eller bus på vej til stranden eller familieffrokost stirrede forundret på den lange række af hvidklædte kvinder. Kvinderne har fået priser i udlandet – sidst EU's Sakharov-pris – men her i Havana er der ingen, der kender dem.

Aktivister og mod-aktivister

Denne søndag går de for at mindes martyren Orlando Zapato, der for fire år siden sultede sig ihjel, og pludselig opdager de, at politibetjente har lavet en afspærring. De vender ikke om, men går frygtløse ned mod kæden af betjente. Da de skal over et kryds, kommer et par gule skolebusser kørende fra højre, og ud strømmer aktivister, fortrinsvis kvinder. De tager hinanden i hånden og danner en kæde og slår ring om Kvinderne i Hvidt, mens de råber skældsord mod dem.

Bag dem står andre aktivister, først og fremmest mænd med plakater med Fidel og Raúl Castro og Che Guevara – og pludselig vrirler det med politifolk, også civilklædte, og motorcykelbetjente med sporer på deres læderstøvler. En ambulance holder også klar.

Det hele sker utrolig effektivt; i løbet af cirka fem minutter er de 80 Kvinder i Hvidt blevet presset op i en ventende bus af de kommunistiske aktivister og kørt bort. Politiet har blot set på, parat til at hjælpe aktivisterne, hvis de ikke kunne få lempet kvinderne ind i busserne.

»Nu om dage sætter man ikke oppositionsmedlemmer 20 år i fængsel, man sætter dem i forvaring i 20 timer på politistationen,« siger en erfaren iagttagter og tilføjer: »Kvinderne i Hvidt bliver normalt kørt hjem til deres bopæl efter sådan en aktion som i søndags.«

Dagoberto Valdés, som er redaktør af et katolsk tidsskrift, siger, at Kvinderne i Hvidt breder sig: »Det er ikke kun her i Havana, de marcherer; hver søndag i en hvilken som helst del af Cuba er de på færd, det er nu den vigtigste civile bevægelse her i landet. I dag bliver de anholdt, på søndag macherer de igen.«

GLOBALISTEN

UKRAINES præsident, Petro Porosjenko, har fyret sin militære ledelse og samtidig blæst til angreb i de regioner i det østlige Ukraine, der fortsat er besat af pro-russiske separatister eller lejesoldater. Onsdag aften gjorde Porosjenko det klart, at han ønsker den 46-årige Valerij Heletej, der hidtil har stået i spidsen for præsidentens stab af sikkerhedsrådgivere, som ny forsvarsminister i stedet for den siddende, Mykhailo Koval. Udnævnelsen skal nu godkendes af parlamentet. Samtidig er den 62-årige general Viktor Musjenko, der har ført an i nedkampelsen af oprøret i øst, udnævnt til ny chef for de væbnede styrker.

Udskiftningen på de højeste militære poster kommer samtidig med, at regeringsstyrkerne har indledt en offensiv mod de oprørsholdte regioner i øst, **Donetsk** og **Luhansk**. Porosjenko erklærede den 20. juni en **ensidig våbenhvile** for at give tid til forhandlinger og forlængede den med tre dage den 27. juni. Men på trods af dette – og på trods af **store politiske indrømmelser**, såsom større regional selvbestemmelse over egen økonomi og grundlovssikret ret til at bruge det russiske sprog – har oprørerne fortsat deres angreb mod regeringsstyrkerne, og omkring 200 regeringsoldater menes dræbt under konflikten.

Lokale indbyggere fra landsbyen Stanitsa Luganskaja drevet på flugt af regeringsstyrkers luftbombardement.

FOTO: ITAR-TASS/STANISLAV KRASILNIKOV

Ruslands præsident Putin advarede tidligere på ugen om, at han forbeholder sig ret til at gribe ind i konflikten »med alle til rådighed stående midler«, hvis etniske russeres liv eller rettigheder er truet.

DRABET på en 17-årig palæstinensisk dreng fra Vestbredden, Mohammed Abu Khdir, onsdag – dagen efter at tre myrdede unge israelere var blevet begravet – har kastet de besatte områder ud i en ny **voldsspiral**. De kendte scener – unge palæstinensere, der kaster sten og skyder med slangebøsser efter israelske politistyrker, der svarer igen med tåregas og gummikugler – udsplødte sig onsdag, da drabet blev kendt. Samtidig rettede Israel flere luftangreb mod **Gaza** torsdag morgen, i alt 15 mål blev ramt, heriblandt træningsfaciliteter og våbensmedjer, meddelte det israelske luftvåben. Luftangrebet var en gengældelse for en serie **raketter**,

som blev affyret fra Gaza mod mål i Israel – som sædvanlig uden at anrette større skade.

Drabet på 17-årige Mohammed, der blev tvunget ind i en bil få skridt fra sit hjem i det relativt velstående kvarter Shufat i Øst-Jerusalem, og hvis forbrændte lig senere blev fundet i en skov lidt uden for Jerusalem, truer med at igangsætte en hævnspirale. Udsigten til, at noget sådant vil ske, fik familien til en af de myrdede israelske blaffere, Naftali Frenkel, til at udsende en erklæring med opfordring til at holde følelserne i skak: »Hvis den unge araber blev dræbt på grund af nationalistiske motiver, er det en forfærdelig og afskyelig handling,« hed det.

DEN tyrkiske premierminister gennem mere end et årti, **Recep Tayyip Erdogan**, vil nu være landets **præsident**. Han meddelte forleden, at han stiller op som en af tre kandidater til præsidentvalget, der finder sted 10. august – med omvalg 14 dage efter, hvis ingen kandidat opnår over 50 procent af stemmerne i første runde.

Erdogans modkandidater bliver **Ekmeleddin Ihsanoglu**, tidligere leder af den globale organisation for muslimske lande, Den Islamiske Samarbejdsorganisation, og den kurdiske politiske leder **Selahattin Demirtas**. Oppositionskandidaterne menes dog ifølge politiske iagttagere ikke at have store chancer. Demirtas synes primært at være med i ræset for senere at kunne »veksle« sine stemmer mod konkrete politiske indrømmelser. Og selv om Ihsanoglu er opstillet af begge de to store oppositionspartier – det socialdemokratiske-nationale Repu-

blikanske Folkeparti og det konservative MHP – er han som person hverken særlig karismatisk eller særlig kendt i Tyrkiet.

Erdogan har i sin første valgtale allerede »lovet«, at han ikke bliver en passiv kranssekagefigur, hvis nogen ellers troede det. »Præsidentembedet er ikke et sted, man hviler sig,« sagde han og gjorde det klart, at han ville opfatte en stor valgsejr som mandat til **fortsat stor indflydelse** på tyrkisk politik.

EN ny **udrensningsbølge** er i gang i Kina, og mandag blev general **Xu Caihou**, tidligere næstformand for partiets centrale militærkommission og dermed næstkommanderende for landets væbnede styrker, anklaget for at have modtaget penge og ejendom som modydelse for forfremmelser og andre tjenester, fremgik det af en officiel meddelelse fra partiet. Den 71-årige Xu blev hevet op af sygesengen på et militærhospital i Beijing og fængslet allerede i marts – sammen med sin kone, datter og en sekretær. Yderligere tre ledende regeringsmedlemmer, heriblandt en tidligere politiminister, er anklaget og ekskluderet fra partiet.

Ifølge Willy Lam, ekspert i kinesisk politik ved Det Kinesiske Universitet i Hong Kong, synes kampagnen primært at være rettet mod **Zhou Yongkang**, et nu pensioneret medlem af partiets stående komité, den egentlige partiledelse. Zhou, der ifølge forlydender også holdes interneret, var en bitter modstander af udnævnelsen af den nuværende partileder Xi Jinping og trak fortsat i trådene blandt sine kontakter i partiet, mener Lam.

FLERE hundredtusinde mennesker har i ugens løb gået i demonstrationstog eller deltaget i sit in-aktioner i **Hong Kong** med krav om, at Hong Kong-beboerne selv får lov at vælge deres næste leder **uden indblanding** fra Fastlands-Kina. Myndighederne greb ind, opløste forsamlingerne og arresterede flere end 500 personer. Det er de største protester, siden Hong Kong gik fra britisk til kinesisk styre i 1997.

Utilfredsheden har ulmet blandt Hong Kongs syv millioner indbyggere, siden Beijing for nylig påberåbte sig ret til at **vurdere og forhåndsgodkende** alle kandidater, der stiller op til valget i den semi-autonome bystat i 2017. Hong Kong har fortsat friheder, som ikke ses på det kinesiske fastland, såsom valgret og ytrings- og forsamlingsfrihed, men stadig flere beboere mener, at disse rettigheder er ved at blive **undergravet**.

Demonstrant bæres væk i Hong Kong. Er det også bystatens demokrati, der er ved at blive båret ud? FOTO: REUTERS/BOBBY YIP